

Filosofie jako způsob života

Filosofie má sice své „mistry“ a jejich myšlenkové „laboratoře“, ale tam se uchyluje jen v určitých situacích a takřkajíc pouze na „výzkumy“; její pravé (vlastní) místo je však v lidském životě, tj. v životě konkrétních lidí, kteří nemusí ještě být filosofickými „profesionály“. Proto je také třeba za primární filosofické problémy považovat ty životní problémy, před kterými stojí každý člověk, zatímco „speciální“ filosofické problémy je třeba chápat jako sekundární a jejich řešení jen jako pomocné. Filosofie a filosofování je nepochybně věcí myšlení, ale to vůbec neznamená, že by to měla být pro myšlení jen jeho „vnitřní“ záležitost, která by neměla co dělat s ničím za hranicemi myšlení, mimo myšlení – tedy vůbec se skutečným, aktivním životem. Tak jako každé myšlení se vztahuje k něčemu myšlenému (a tím myšleným nejen nemusí být myšlení samo, ale obvykle jím je právě něco jiného), tak se také filosofie a filosofování vztahuje především k něčemu jinému než pouhému myšlení, a už vůbec ne k pouhému filosofování. Nicméně jedné věci si musíme být vědomi: náleží ke specifickému poslání filosofického myšlení, že se také (tedy mimo jiné) zabývá sebou samým a zejména svou filosofičností. To souvisí s tím, že filosofie je především a primárně reflexí, a to reflexí nejrůznějších aktivit, v to počítajíc aktivity myšlenkové, a tudíž také aktivity myšlení filosofického. To však neznamená, že právě sebereflexe filosofování je hlavním filosofickým úkolem; i takové sebereflexe má jen druhotný a pomocný význam. Někdy se však náležitá sebereflexe filosofie (filosofa) stává nezbytnou, nevyhnutelnou podmínkou reflexe některých jiných lidských aktivit, a v takovém případě jde o naléhavost spjatou s určitými dobovými potřebami a nouzemi. Tak např. ve společnostech, kde se mimořádného významu a důležitosti dostávají vědám, bude k poslání filosofa náležet tak podrobovat právě vědy a jejich aktivity, jejich „praxi“, své (filosofické) reflexi. A jindy zase v dobách nejistot a oslabenosti morálních hodnot bude mít filosof povinnost se zabývat jak úpadkem mravů, tak základním problémům morálním a etickým. A tak dále, a tak podobně. Na nic z toho se však filosofie nesmí soustředit výhradně a „specializovaně“, ale stále při tom musí jak počínání lidí v životě (i v zaměstnání), tak i své vlastní počínání vztahovat k „celku“, tedy nikdy na ten „celek“ nezapomínat (a nikdy se proto nestávat „obdobou vědou“).

(Písek, 101031-2.)